

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

Evaluation research of the success of alcohol and cigarette-free school in Phetchabun Province.

Pairat On-in

Office of Disease Prevention and Control Region 2 Phitsanulok province

Received: October 15, 2024 | Revised: January 6, 2025 | Accepted: Mar 19, 2025

Abstract

This research aimed to 1) evaluate the implementation of alcohol and tobacco-free educational institutions and 2) synthesize lessons learned and develop recommendations. The study employed a systems evaluation approach, utilizing a three-stage stratified sampling method. Six secondary schools were randomly selected, comprising one extra-large, one large, and four medium-sized institutions. Qualitative data were collected through in-depth interviews with six school administrators and six lead teachers, as well as focus group discussions with 60 representatives from school working committees (10 per school) and 70 student leaders (10-12 per school). Quantitative data were gathered from 2,002 students across grades 7-12 using stratified sampling. A questionnaire with a Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.76 was employed. Data collection occurred from October 2022 to June 2023. Qualitative data were analyzed using content analysis, while quantitative data were examined using frequency and percentage. The findings revealed key success factors in implementing alcohol and tobacco-free schools: 1) Input factors, including established and announced school policies, teacher-student collaborative leadership teams, sufficient funding, and academic support with stakeholder engagement; 2) Process factors, such as adherence to plans, effective communication for shared understanding, and continuous progress evaluation; and 3) Output and outcome factors, demonstrating enhanced school image, increased parental trust, recognition as a learning center within the district, and a higher proportion of students exhibiting tobacco prevention behaviors (96.3%) compared to alcohol prevention behaviors (61.3%). An important lesson is that the results can be driven according to the targets. This is due to the importance of the management. There is a clear communication policy within the school. Coupled with the participation of the teacher team. Leading students, including parent groups and the community. Creating safety measures for student leaders an important suggestion is that the knowledge of the driving team should be improved. Continuously strengthen student leaders and driving teams within the school, including having real information on risk groups to carry out actions in the target group.

Correspondence: Pairat On-in

E-mail: pai.on1971@gmail.com

วิจัยประเมินผลสำเร็จสถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

ไพรัตน์ อ้นอินทร์

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก

วันรับ: 15 ตุลาคม 2567 | วันแก้ไข: 6 มกราคม 2568 | วันตอบรับ: 19 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินผลการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื 2) เพื่อสรุปบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะ ใช้แนวคิดการประเมินเชิงระบบ แบ่งโรงเรียนเป็น 3 ชั้นภูมิ เลือกโดยสุ่มอย่างง่าย ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และ ขนาดกลาง จำนวน 1,1 และ 4 แห่ง รวม 6 แห่ง เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เจ้าพนักงาน 6 คน ครูแกนนำ 6 คน สันทนากลุ่มคณะทำงานฯ แห่งละ 10 คน รวม 60 คน กลุ่มนักเรียนแกนนำแห่งละ 10-12 คน รวม 70 คน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ นักเรียน 2,002 ตัวอย่าง โดยสุ่มแบบชั้นภูมิ มัธยมปีที่ 1-6 ด้วยแบบสอบถามที่ตรวจสอบคุณภาพความเชื่อมั่น โดยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟารอนบาค ทั้งฉบับได้ 0.76 เก็บข้อมูลช่วง ตุลาคม 2565 - มิถุนายน 2566 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเชิงปริมาณ ด้วยค่าความถี่ สัดส่วนร้อยละ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จขับเคลื่อน มีดังนี้ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ โรงเรียนกำหนดนโยบายและประกาศ มีทีมแกนนำขับเคลื่อนโดยครูร่วมกับนักเรียน งบประมาณเพียงพอ สนับสนุนวิชาการและสร้างการมีส่วนร่วม 2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ ดำเนินงานตามแผน สื่อสารสร้างความเข้าใจร่วมกัน ประเมินความก้าวหน้าต่อเนื่อง 3) ด้านผลผลิตผลลัพธ์ พบว่า ภาพลักษณ์โรงเรียนเป็นที่ไว้วางใจแก่ผู้ปกครอง เป็นแหล่งเรียนรู้ในอำเภอ นักเรียนมีพฤติกรรมป้องกันสูบบุหรื (ร้อยละ 96.3) สัดส่วนมากกว่าดื่มสุรา (61.3%) บทเรียนสำคัญ คือ ผลสำเร็จการขับเคลื่อนได้ตามเป้าหมาย เกิดจากผู้บริหารให้ความสำคัญ มุ่งมั่น มีนโยบายสื่อสารภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน ประกอบกับการมีส่วนร่วมของทีมนครุ นักเรียนแกนนำ กลุ่มผู้ปกครองและผู้นำชุมชน รวมทั้งการสร้างมาตรการความปลอดภัยให้กลุ่มแกนนำนักเรียน ข้อเสนอแนะสำคัญคือ ควรพัฒนาความรู้ทีมขับเคลื่อน เสริมพลังกลุ่มแกนนำนักเรียนและทีมขับเคลื่อนภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงควรมีข้อมูลกลุ่มเสี่ยงที่แท้จริงเพื่อดำเนินกิจกรรมได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

ติดต่อผู้พิมพ์: ไพรัตน์ อ้นอินทร์

อีเมล: pai.on1971@gmail.com

Keywords

evaluation

alcohol and tobacco free schools

new drinkers and new smokers

คำสำคัญ

ประเมินผล

สถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื

นักดื่มหน้าใหม่

บทนำ

จากสถานการณ์ความชุกการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ภาพรวมประเทศไทย ปี 2564 พบว่า กลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เท่ากับร้อยละ 9.0⁽¹⁾ ทั้งที่เป็นช่วงอายุที่ต่ำกว่าการเข้าถึงเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ ได้กฎหมายควบคุมเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 สถานการณ์เขตสุขภาพที่ 2 พบว่า วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี พบว่า 4 ใน 5 จังหวัดมีความชุกสูงกว่าประเทศ โดยพบว่าสูงสุด คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 17.3 ซึ่งสูงกว่าประเทศเกือบ 2 เท่าตัว รองลงมาคือ อุตรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัย และตาก เท่ากับร้อยละ 15.0, 13.6, 11.3 และ 2.9 ตามลำดับ สำหรับอัตราการสูบบุหรี่เยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อปี 2560 เท่ากับร้อยละ 6.19 มีค่าต่ำกว่าระดับประเทศ ต่อมาสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 ได้สำรวจ ในปี พ.ศ.2563 พบว่า เขตสุขภาพที่ 2 พบอัตราการสูบบุหรี่ เท่ากับร้อยละ 6.9 และอัตราการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ เท่ากับร้อยละ 19.2 โดยเฉพาะจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า อัตราการสูบบุหรี่ เท่ากับร้อยละ 7.5 สูงกว่าระดับเขตและสูงเป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดสุโขทัย รวมทั้งยังพบว่า อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่และติ่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มลดลง สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และติ่มแอลกอฮอล์ คือ ด้วยความอยากรลอง เพื่อนชวน การสังสรรค์และคลายความเครียด^(1,5)

กระบวนการขับเคลื่อนเพื่อป้องกัน ควบคุมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ในเยาวชนที่ผ่านมาโดยกรมควบคุมโรค ตั้งแต่อดีตถึงปี 2564 คือ สถานศึกษาปลอดเครื่องติ่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ โดยกลุ่มโรงเรียนเป้าหมาย ได้แก่ มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ทั่วประเทศ การขับเคลื่อนในเขตสุขภาพที่ 2 โรงเรียนเป้าหมายให้การตอบรับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่ 5 จังหวัด ตามแนวทาง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการเพื่อโรงเรียนปลอดสุราและบุหรี่ 3) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 4) การสอดแทรกเรื่องสุราและบุหรี่ในการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกหลักสูตร 5) การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อน 6) การดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และ 7) กิจกรรมรณรงค์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีระดับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินภายในเขตสุขภาพที่ 2 ตามลำดับ คือ ระดับพื้นฐาน ระดับเงิน ระดับทอง และสูงสุดคือ ระดับเพชร ทั้งนี้ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีความมุ่งมั่นขับเคลื่อน ดำเนินงานครอบคลุมโรงเรียนมัธยมทั้ง 39 แห่ง โดยเริ่มเมื่อปี 2560 ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่มุ่งเน้นสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ต่อมาในช่วงปี 2563 เริ่มบูรณาการป้องกันเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วย โดยเฉพาะในปี 2564 -2566 มีเป้าหมายขับเคลื่อนมาตรการสถานศึกษาปลอดเครื่องติ่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เต็มรูปแบบ และมีผลสำเร็จให้เห็นเป็นรูปธรรมด้านพัฒนาการยกระดับการขับเคลื่อนของโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากเพชรบูรณ์มีอัตราการติ่มและสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนค่อนข้างสูง และยังไม่มีการจัดทำคู่มือแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดเครื่องติ่มแอลกอฮอล์และบุหรี่แบบบูรณาการไปด้วยกันที่สอดคล้องกับบริบทสภาพพื้นที่ของสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นให้ทีมแกนนำครูและแกนนำนักเรียนที่ขับเคลื่อนสามารถนำไปใช้ได้จริง ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินผลสำเร็จของสถานศึกษาปลอดเครื่องติ่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2) เพื่อสรุปบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้จัดทำข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดเครื่องติ่มแอลกอฮอล์และบุหรี่

วัสดุและวิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เลือกโรงเรียนสังกัด สพม.จังหวัดเพชรบูรณ์ 6 แห่งจากทั้งหมด 39 แห่ง โดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามขนาดโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากแบบไม่คืนที่จำแนก 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่พิเศษ 1 แห่ง (จาก 6 แห่ง)/ขนาดใหญ่ 1 แห่ง (จาก 3 แห่ง) และขนาดกลาง 4 แห่ง (จาก 30 แห่ง) ประเมินตามแนวคิดเชิงระบบ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า(Input) ได้แก่ 1) การจัดการนโยบาย/แผนงาน บทบาทบุคลากร แรงจูงใจ และงบประมาณ 2) สนับสนุนเชิงวิชาการ แนวทางขับเคลื่อน ได้แก่ แนวทางการขับเคลื่อนชุดความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานใน 7 องค์ประกอบ ตามแบบประเมินมาตรฐานฯ 3) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ประเด็น เทคโนโลยีที่นำมาใช้ คู่มือดำเนินการ และวัสดุอุปกรณ์ และ 4) การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ 1) แผนงานหรือกิจกรรมต่างๆ วิธีการขับเคลื่อน 7 มาตรการ 2) วิธีการสื่อสาร และ 3) วิธีการติดตามผล/ประเมินผล ด้านผลผลิตและผลลัพธ์ (Outputs and Outcomes) ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์ของโรงเรียน 2) ศักยภาพและพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน 3) ศักยภาพและพฤติกรรมของนักเรียนแกนนำ 4) การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและ 5) พฤติกรรมป้องกันเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ของนักเรียน เก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Method) เชิงคุณภาพ ด้วยเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าคะแนนรายชื่อได้มากกว่า 0.67 ทุกข้อ กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละ 1 คน รวม 6 คน ครูแกนนำ แต่ละ 1 คน รวม 6 คน เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับกลุ่มตัวแทนคณะทำงานฯ เลือกแบบเจาะจง แต่ละ 10 คน รวม 60 คน และ กลุ่มนักเรียนแกนนำ แต่ละ 10-12 คน รวม 70 คน เก็บข้อมูลโดยจัดสนทนากลุ่ม และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียน โดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิตามขนาดโรงเรียนและระดับชั้นมัธยมปีที่ 1-6 ตามสัดส่วนประชากร 6 โรงเรียน รวม 2,002 ตัวอย่าง (คิดเป็นอัตราตอบกลับ 88.4%) ตามผลคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปกำหนดค่ายอมรับความคลาดเคลื่อนสัมพัทธ์ เท่ากับ 0.15 และอัตราการตอบกลับ 0.7 จากประชากรนักเรียน ทั้งหมด 27,095 คน ได้ขนาดตัวอย่าง 2,264 คน ด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมดื่มสุราและสูบบุหรี่ ซึ่งตรวจสอบคุณภาพโดย ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ มีดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าคะแนนรายชื่อได้มากกว่า 0.67 ทุกข้อ และทดลองเก็บข้อมูล (Try out) กลุ่มเป้าหมายที่คล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ในโรงเรียนมัธยมจังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.76 แล้วจึงนำเครื่องมือไปใช้ทำการเก็บข้อมูล ในพื้นที่ 6 โรงเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมดื่มสุราและสูบบุหรี่

ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดใหญ่พิเศษ	1.หล่มเก่าพิทยาคม	2,268	711
ขนาดใหญ่	2.บึงสามพันพิทยาคม	1,225	320
	3.เมืองрадวิทยา	463	269
ขนาดกลาง	4.วังโป่งศึกษา	473	256
	5.วังพิกุลพิทยาคม	384	242
	6.เพชรบูรณ์วิทยา	360	204
รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด			2,002

เก็บข้อมูลช่วงตุลาคม 2565 – มิถุนายน 2566 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยค่าจำนวนความถี่ และสัดส่วนร้อยละ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้คือ การวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากโรงพยาบาลเพชรบูรณ์ เลขที่ IEC- 15-2565 แบบเต็มองค์ประชุม (Full board) ลงวันที่ 12 กันยายน 2565 และได้รับการสนับสนุนทุนดำเนินการวิจัย จาก สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือตอนล่าง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1 ผลการประเมินผลสำเร็จของสถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแบ่งออกเป็น

1.1 ผลสำเร็จตามระดับคุณภาพผลงานระดับสถานศึกษา

พบว่า โรงเรียนตัวอย่าง 6 แห่ง ได้เริ่มต้นเข้าร่วมดำเนินการ เมื่อช่วงปี 2557 – 2561 โดยทุกโรงเรียนรับนโยบายมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบกับแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ และมีต้นทุนที่ขับเคลื่อนโรงเรียนสีขาวเกิดจากการที่สถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในพื้นที่ จึงเป็นเจตนารมณ์ของโรงเรียนที่จะยกระดับพฤติกรรมป้องกันปัจจัยเสี่ยงของนักเรียน และสร้างภาพลักษณ์โรงเรียนต่อความไว้วางใจของผู้ปกครอง โดยพบว่า โรงเรียนขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง กระทั่งช่วงปี 2564-2565 มีการประเมินผ่านระดับคุณภาพผลงาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โรงเรียนที่เข้าร่วมขับเคลื่อนและปีที่ผ่านการประเมินจำแนกตามระดับคุณภาพผลงาน

ปีที่ร่วมขับเคลื่อนและผลงานของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง				
ที่	โรงเรียน	ปีที่เริ่มขับเคลื่อน	ปีที่ผ่านเกณฑ์	ระดับเกณฑ์ผลงาน
1	วังโป่งศึกษา	2559	2565	ระดับเพชร
2	หล่มเก่าพิทยาคม	2559	2564	ระดับเพชร
3	วังพิกุลพิทยาคม	2561	2565	ระดับเพชร
4	เพชรบูรณ์วิทยา	2557	2565	ระดับเพชร
5	บึงสามพันพิทยาคม	2557	2565	ระดับเงิน
6	เมืองราดพิทยาคม	2561	2564	ระดับทอง

1.2 ปัจจัยความสำเร็จการขับเคลื่อนฯ ตามแนวคิดการประเมินเชิงระบบ

1.2.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) จำแนกรายประเด็น ตามแนวคิด 4M ดังนี้

1) ความพร้อมด้านบุคลากร พบว่า มีการสนับสนุนด้านวิชาการให้แก่ทีมครูแกนนำ โดยได้เข้าร่วมอบรมแนวทางการขับเคลื่อนฯ ซึ่งจัดโดยเครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดภัย (ส่วนกลาง) มูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ด้านแกนนำนักเรียน ก็ได้รับการอบรมตามโครงการ Gen-Z ซึ่งจัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

2) การสนับสนุนงบประมาณ พบว่า แต่ละโรงเรียนได้รับจากการจัดทำแผนงาน/โครงการ ภายในโรงเรียนที่มีต่อเนื่องเป็นหลัก นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการขอรับสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นหลากหลายแหล่งทุน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (งบกองทุนตำบล : สปสช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่โรงเรียนตั้งอยู่ มูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดเพชรบูรณ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และการสนับสนุนงบประมาณจากคณะครูที่ร่วมบริจาคสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน

3) การสนับสนุนด้านวัสดุและเครื่องมือประชาสัมพันธ์รณรงค์ โรงเรียนได้รับสื่อรณรงค์ที่หลากหลายเพียงพอ จากมูลนิธิการณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และบางส่วนประดิษฐ์เอง รวมทั้งสื่อการรณรงค์ด้านป้องกันเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดเพชรบูรณ์ และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์

4) ความพร้อมด้านการจัดการ พบว่า โรงเรียนกำหนดนโยบายและประกาศเป็นโรงเรียนปลอดภัย มีทีมงานเพียงพอ แบ่งบทบาทหน้าที่หลักตามที่ได้รับผิดชอบในมาตรการที่เกี่ยวข้อง บูรณาการเข้ากับระบบการดูแลและความร่วมมือของแกนนำนักเรียน ซึ่งอาศัยความคุ้นเคยระหว่างครูกับนักเรียน ผ่านการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก

โรงเรียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อร่วมดำเนินงานด้านช่วยเหลือ มาตรการปฏิบัติเหล่านี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนอย่างมาก

1.2.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process evaluation) จำแนกรายประเด็น ดังนี้

1) โรงเรียนดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายชุมชนโดยบางกรณีมีการบูรณาการโครงการที่คล้ายคลึงกัน ทำความเข้าใจแนวทางขับเคลื่อนและให้ความสำคัญกับการสอดแทรกองค์ความรู้ในหลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งมีการสื่อสารสร้างการรับรู้ จัดสรรงบประมาณขับเคลื่อนโครงการ

2) การขับเคลื่อน 7 องค์ประกอบ ผ่านกิจกรรมที่มีอยู่เดิม คือ To Be Number One / กิจกรรมเยาวชน Gen-Z / โรงเรียนวิถีพุทธ / กิจกรรมกีฬา / ทักษะอาชีพ และ แนวคิด “เพื่อนเตือนเพื่อน” มีการผลิตสื่อที่มีความหลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับความน่าสนใจของกลุ่มเป้าหมาย

3) การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน พบว่า ดำเนินการอย่างต่อเนื่องผ่านเวทีประชุมของโรงเรียน ได้แก่ การประชุมบุคลากร การประชุมนักเรียน การประชุมผู้ปกครอง ประชาสัมพันธ์หน้าเสาธงก่อนเข้าเรียน นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารผ่านทาง Social Media อาทิ Line Group Web page ของโรงเรียน YouTube TikTok และ One page เพื่อสื่อสารต่อเนื่อง รวมถึงจัดการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันแหล่งเสี่ยงภายในโรงเรียน โดยครูและแกนนำนักเรียนคอยสอดส่อง ประกอบกับการถ่ายทอดความรู้ สุ่มตรวจคัดกรองโดยหน่วยงานภายนอก

4) คณะทำงานขับเคลื่อนฯ มีการติดตาม/ประเมินผล โดยผ่านการประชุมคณะครูในโรงเรียน ประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มแกนนำนักเรียน โดยประชุมกลุ่มแกนนำนักเรียนร่วมกับครูผู้รับผิดชอบ

5) โรงเรียนสร้างการมีส่วนร่วม จากหน่วยงานภายนอก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่โรงเรียนตั้งอยู่ การมีส่วนร่วมด้านการเฝ้าระวังจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายภายนอกช่วยตรวจคัดกรองหาสารเสพติด ได้แก่ หน่วยงานเครือข่ายสาธารณสุขอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ สถานีตำรวจ

1.2.3 ด้านผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน (Outputs and Outcomes)

1) สามารถสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนด้านความไว้วางใจให้แก่ผู้ปกครองได้เพิ่มขึ้น ดังคำกล่าวของครูแกนนำที่ให้ข้อมูลในเวทีสนทนากลุ่ม ซึ่งได้พูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียนว่า “พี่ว่าดีมากนะคุณครูมีปาย..มีอะไรดีดีไว้เยอะๆ ในโรงเรียน แล้วก็ ผอ.ก็พูดเอางริงเอาจังที่ไม่ให้นักเรียนดื่มเหล้า ไม่ให้สูบบุหรี่ในโรงเรียน” และอีกคำกล่าวหนึ่ง คือ “ลูกของพี่ไม่สูบบุหรี่ไม่ดื่มเหล้าอยู่แล้ว พี่ก็สบายใจที่โรงเรียนก็ทำเรื่องนี้ด้วยช่วยๆ กันปยามๆ ได้อีกทางหนึ่งนะ” ซึ่งนอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนที่ขับเคลื่อนสามารถยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอและในจังหวัด

2) ศักยภาพและพฤติกรรมนักเรียนแกนนำ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดและโทษพิษภัยของบุหรี่/สุรา ที่สามารถถ่ายทอดให้เพื่อนนักเรียนทั่วไปได้ รวมทั้งไม่เพิกเฉยเมื่อเห็นเพื่อนนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี นำไปใช้กับคนในครอบครัว มีภาวะผู้นำมากขึ้น กล้าแสดงออก มีกระบวนการตัดสินใจได้ดี กล้าแสดงความคิดเห็น ทำงานเป็นทีม เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทำให้การประสานงานสะดวกขึ้น

3) พฤติกรรมนักเรียน ใน 6 แห่ง พบว่า ส่วนมากมีพฤติกรรมป้องกันสูบบุหรี่ ร้อยละ 96.3 ยังสูบบุหรี่ร้อยละ 3.7 ถือว่า มีอัตราชุกต่ำกว่าระดับประเทศ เมื่อเทียบกับ ปี 2564 ที่พบอัตราชุกในกลุ่มวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี ร้อยละ 6.2 และนักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ จำแนกตามปัจจัยส่วนตัว สัดส่วนร้อยละสูงสุด คือ เพื่อสุขภาพที่ดีของตัวเอง ความตั้งใจที่จะไม่สูบบุหรี่ในอนาคตของนักเรียน ร้อยละ 98.8 ดังตารางที่ 3 4 และ 5 สำหรับพฤติกรรม

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่

พฤติกรรมการสูบบุหรี่	จำนวน (n=2,002)	ร้อยละ
ปัจจุบันไม่สูบบุหรี่	1,928	96.3
ปัจจุบันสูบบุหรี่	74	3.7

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของนักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ จำแนกตามปัจจัยที่ทำให้นักเรียน ไม่สูบบุหรี่ สัดส่วนร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรก

ปัจจัยทำให้นักเรียน ไม่สูบบุหรี่	นักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ (n= 1,928)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อสุขภาพที่ดีของตัวเอง	883	45.8
หมั่นกลั่นบุหรี่	504	26.1
เพื่ออนาคตที่ดีของตัวเอง	317	16.4
ปัจจัยอื่น ๆ	224	11.7

ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละของนักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ ความตั้งใจการสูบบุหรี่ในอนาคตกับการสูบบุหรี่

ความตั้งใจการสูบบุหรี่ในอนาคต	นักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ (n= 1,928)	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่อยากสูบบุหรี่	1,905	98.8
อยากสูบบุหรี่	23	1.2

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 96.3 ซึ่งปัจจัยเกี่ยวข้องด้านปัจจัยส่วนบุคคล สัดส่วนร้อยละมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีความคิดเพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง หมั่นกลั่นบุหรี่ และ เพื่ออนาคตของตนเอง ซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนด้านนโยบาย ครูแนะนำ ตักเตือน ให้ความรู้โดยสอดแทรกเนื้อหาเรื่องโทษพิษภัยและการรู้เท่าทันในหลักสูตรและนอกหลักสูตรการเรียน การรณรงค์ในโรงเรียนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม นอกจากนี้พบว่า การคาดการณ์ในอนาคต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ยากสูบบุหรี่ สูงมากถึงร้อยละ 98.8 ในกรณีเฉพาะกลุ่มผู้สูบบุหรี่ ซึ่งพบเพียงร้อยละ 3.7 สาเหตุสำคัญที่ยังคงสูบบุหรี่อยู่ในปัจจุบัน คือ เมื่อเกิดความเครียดหรือสูบบุหรี่ในเวลาที่มีความกังวลใจ

ด้านพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียน พบว่า ส่วนมากไม่ดื่ม ร้อยละ 61.3 ยังคงดื่มในปัจจุบัน ร้อยละ 38.7 ถือว่า มีอัตราสูงสูงกว่าระดับประเทศ (ร้อยละ 9) และ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ร้อยละ 17.3) เมื่อปี 2564 และนักเรียนที่ไม่ดื่มจำแนกตามปัจจัยส่วนตัวสัดส่วนร้อยละสูงสุด คือ เพื่อสุขภาพที่ดีของตัวเอง ความตั้งใจที่จะไม่ดื่มในอนาคต ร้อยละ 93.6 ดังตารางที่ 6 7 และ 8 ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกตามพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์	จำนวน (n=2,002)	ร้อยละ
ไม่ดื่มแอลกอฮอล์	1,228	61.3
ดื่มแอลกอฮอล์	774	38.7

ตารางที่ 7 จำนวนร้อยละของนักเรียนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำแนกตามปัจจัยที่ทำให้นักเรียนไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีสัดส่วนร้อยละสูงที่สุด 3 อันดับแรก

ปัจจัยทำให้นักเรียนไม่ดื่ม	นักเรียนที่ไม่ดื่ม(n=1,228)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อสุขภาพที่ดีของตัวเอง	677	55.1
เพื่ออนาคตที่ดีของตัวเอง	238	19.4
สิ้นเปลืองเงินโดยเปล่าประโยชน์	222	18.1
ปัจจัยอื่นๆ	91	7.4

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละของนักเรียนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กับความตั้งใจต่อการดื่มในอนาคต

ความตั้งใจการดื่มในอนาคต	นักเรียนที่ไม่ดื่ม(n=1,228)	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ยากดื่ม	1,150	93.6
อยากดื่ม	78	6.4

พฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีปัจจัยส่วนตัวที่เกี่ยวข้องมากที่สุด คือ มีความคิดว่าเพื่อสุขภาพที่ดีของตัวเอง เพื่ออนาคตที่ดีของตัวเอง มีความคิดว่าสิ้นเปลืองเงินโดยเปล่าประโยชน์ และความคิดของนักเรียนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ณ เวลาที่สอบถาม กล่าวว่า ในอนาคตนักเรียนกลุ่มนี้ก็ยังคงไม่อยากดื่ม ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้เกิดจากกระบวนการสื่อสารสร้างความเข้าใจจากการประกาศนโยบายของโรงเรียน สื่อสารภายใน รวมทั้งจากการสอดแทรกในแผนการเรียนการสอนที่มีต่อเนื่อง การรับรู้ผ่านกระบวนการรณรงค์กิจกรรมในโรงเรียน

4) การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ร้านค้าปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ควบคุมบุหรี่ พ.ศ. 2563 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้น มีบ้านตัวอย่างด้านปลอดบุหรี่ พฤติกรรมผู้ปกครองของนักเรียนแกนนำดีขึ้น นักสูบบุหรี่ในชุมชนลดลง นอกจากนี้ ในบางอำเภอยังประกาศเป็นเชิงนโยบายของอำเภอ คือ “อำเภอวังโป่งปลอดบุหรี่” รวมทั้งมีเครือข่ายโรงเรียนดำเนินการขยายไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ของจังหวัดเพชรบูรณ์ เพิ่มมากขึ้น

2. บทเรียนและองค์ความรู้ที่ได้จากการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่

2.1 บทเรียนภายในโรงเรียน ที่สำคัญมีดังนี้

2.1.1 เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จการขับเคลื่อนโรงเรียนปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ เกิดจากการนำของผู้บริหารโรงเรียน ความพร้อมของทีมขับเคลื่อนในโรงเรียน งบประมาณขับเคลื่อนโครงการ กระบวนการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การผลิตสื่อที่มีความหลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับความน่าสนใจของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชน ขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายที่เริ่มต้นไว้อย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อพัฒนา โดยเฉพาะพื้นที่โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนไม่มากเกินไป

2.1.2 การขับเคลื่อนโรงเรียนปลอดบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการพัฒนาได้อย่างคล่องตัวมีความต่อเนื่องและบรรลุตามเป้าหมาย เกิดจากโรงเรียนมีกระบวนการบริหารจัดการและการสื่อสารระหว่างกันในพื้นที่ที่ดีจะทำให้ โรงเรียนมีการสนับสนุนงบประมาณขับเคลื่อนอย่างเพียงพอ มีการสร้างเครือข่ายและอภิบาลระบบด้านความสัมพันธ์ได้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2.1.3 ผลสำเร็จในการเชิญชวนให้นักเรียนมีพฤติกรรมลดการสูบบุหรี่ลงได้ เกิดจากคณะครูในโรงเรียนมีความจริงจังกับการสร้างความเข้าใจมาตรการที่กำหนดมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

2.2 บทเรียนภายนอกโรงเรียน ที่สำคัญมีดังนี้

2.2.1 ผลลัพธ์ด้านการป้องกันนักสูบหน้าใหม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เกิดจากผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนฯ ในชุมชนให้ความร่วมมือดำเนินงานตามบทบาทที่ควรจะเป็น

2.2.2 การที่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงตัดสินใจร่วมมือปฏิบัติได้ดีขึ้น เกิดจากผู้ปกครองเปิดใจยอมรับในแนวทางมาตรการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

2.3 องค์ความรู้ที่ได้

2.3.1 การขับเคลื่อนโรงเรียนปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ให้ประสบความสำเร็จ มีองค์ประกอบกลไกสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ความพร้อมของทีมขับเคลื่อนในโรงเรียนที่มีศักยภาพและความเสียสละ กระบวนการสื่อสารและการผลิตสื่อที่มีความหลากหลาย การมีส่วนร่วมของชุมชน และต้องมีกระบวนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

2.3.2 ประเด็นความท้าทายที่ครูผู้รับผิดชอบขับเคลื่อนต้องระมัดระวัง ได้แก่ กลุ่มแกนนำนักเรียน มีความท้อแท้และรู้สึกเหนื่อยใจในการดำเนินงาน เกิดจากมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงไม่ยอมปฏิบัติตาม กิจกรรมมีการเบียดบังเวลาเรียนทำให้ส่งงานไม่ทัน การระมัดระวังความปลอดภัยจากกลุ่มเสี่ยงที่ไม่พอใจ

2.3.3 การที่แกนนำนักเรียนกล้าแสดงออก เกิดการทำงานเป็นทีมและมีเพื่อนแกนนำเพิ่มขึ้น เกิดจากทีมงานขับเคลื่อนได้จัดให้มีกิจกรรมการติดตามประเมินผลกลุ่มแกนนำนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยวิธีการประชุมกลุ่มแกนนำนักเรียนร่วมกับครูผู้รับผิดชอบแบบเป็นกันเอง ซึ่งจะส่งผลให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและช่วยให้ประสานงานได้คล่องตัวรวมทั้งได้มีโอกาสฝึกทักษะการนำกิจกรรมในโรงเรียน

วิจารณ์

1 ผลสำเร็จของสถานศึกษาปลอดภัยเครื่องมือแอลกอฮอล์และบุหรี่ย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

จากผลศึกษา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ 6 โรงเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 เป็นวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง ซึ่งเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น สภาพแวดล้อมใหม่และมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก เริ่มรู้จักปรับปรุงบุคลิกภาพเลียนแบบผู้ที่ตนยกย่อง ชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ⁽²⁻³⁾ ดังนั้น เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นเด็กที่ไวต่อความรู้สึก มีความกระวนกระวายใจต่อคำพูดที่กล่าวออกไป และพบว่า นักเรียนส่วนมากระหว่างที่เรียนอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในกลุ่มเพื่อนสนิทมีคนที่ดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 56.0 ซึ่งถือว่าสูงเกินครึ่งของนักเรียนไม่ดื่มที่แวดล้อมไปด้วยผู้ดื่ม ซึ่งหากประมาณการเป็นอัตราส่วนมีเพื่อนที่ดื่มต่อไม่มีเพื่อนที่ดื่ม สูงถึงประมาณ 1.3 : 1⁽⁴⁾ ในทางตรงกันข้าม ประเด็นกลุ่มเพื่อนสนิทมีคนที่สูบบุหรี่ พบว่า มีสัดส่วนร้อยละ 26.8 ซึ่งถือว่ามีความน้อยของนักเรียนไม่สูบบุหรี่ที่แวดล้อมไปด้วยผู้ไม่สูบบุหรี่ ซึ่งหากประมาณการเป็นอัตราส่วนมีเพื่อนที่สูบบุหรี่ต่อไม่มีเพื่อนที่สูบบุหรี่ได้ประมาณ 1 : 2.7 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราส่วนที่ค่อนข้างเสี่ยงน้อยกว่าพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ จากข้อค้นพบด้านพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ ตามที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เท่ากับร้อยละ 61.3 มีปัจจัยส่วนตัวที่เกี่ยวข้องมากที่สุด คือ มีความคิดว่าเพื่อสุขภาพที่ดีของตัวเอง เพื่ออนาคตที่ดีของตัวเอง มีความคิดว่าสิ้นเปลืองเงินโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดเชิงนิเวศน์ที่มีทั้งหมด 5 ระดับ ในระดับที่ 1 คือ ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นพื้นฐานสำคัญของการปรับพฤติกรรม โดยมีแรงหนุนเสริมจากสิ่งแวดล้อมระดับระหว่างบุคคล องค์กร ชุมชน และนโยบายร่วมด้วย⁽⁵⁾ และความคิดของนักเรียนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ณ เวลาที่สอบถาม กล่าวว่า ในอนาคตนักเรียนกลุ่มนี้ก็ยังคงไม่อยากดื่ม สูงมากเท่ากับร้อยละ 93.6 ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้เกิดจากกระบวนการสื่อสารสร้างความเข้าใจจากการประกาศนโยบายของโรงเรียน สื่อสารภายใน รวมทั้งจากการสอดแทรกในแผนการเรียนการสอนที่มีต่อเนื่อง การรับรู้ผ่านกระบวนการรณรงค์กิจกรรมในโรงเรียน การที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ในทางตรงกันข้ามตามที่พบว่า มีนักเรียนที่ยังคงดื่ม ณ ปัจจุบัน ร้อยละ 38.7 ซึ่งถือว่ามียอดสูงกวาระดับประเทศ เมื่อปี 2564 ที่พบอัตราสูงในกลุ่มวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี เพียงร้อยละ 9 เท่านั้น⁽⁶⁾ สาเหตุสำคัญ คือ เพื่อการสังสรรค์ ส่วนด้านพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 96.3 ซึ่งปัจจัยเกี่ยวข้องด้านปัจจัยส่วนบุคคล สัดส่วนร้อยละมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีความคิดว่าเพื่อ

สุขภาพที่ดีของตนเอง เหม็นกลิ่นบูหรี และ เพื่อดูอนาคตของตนเอง ซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนด้านนโยบาย ครู ให้นำเด็กเดือน ให้ความรู้โดยสอดแทรกเนื้อหาเรื่องโทษพิษภัยและการรู้เท่าทันในหลักสูตรและนอกหลักสูตรการเรียน การรณรงค์ในโรงเรียนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม นอกจากนี้พบว่า การคาดการณ์ในอนาคต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่อยากสูบบุหรี สูงมากถึงร้อยละ 98.8 ในกรณีเฉพาะกลุ่มผู้สูบบุหรี ซึ่งพบเพียงร้อยละ 3.7 นั้น ถือว่ามีอัตราชุกต่ำกว่าระดับประเทศ เมื่อปี 2564 ที่พบอัตราชุกในกลุ่มวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี ร้อยละ 6.2 ⁽⁶⁾ ซึ่งจากการวิจัยนี้พบว่า สาเหตุสำคัญที่ยังคงสูบบุหรีอยู่ในปัจจุบัน คือ เมื่อเกิดความเครียดหรือสูบบุหรีในเวลาที่มีความกังวลใจ สอดคล้องกับ รัศมี ศรีนนท์ และคณะ⁽⁷⁾ ที่พบว่า ความเครียด การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง และสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี

ปัจจัยเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จการขับเคลื่อนฯ ตามแนวคิดเชิงระบบ

1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation)

1.1) ด้านบุคคล พบว่า เกิดจากการนำของทีมนิเทศและครูแกนนำในโรงเรียนที่มุ่งมั่น มีการทำความเข้าใจแนวทางขับเคลื่อนทั้ง 7 องค์ประกอบอย่างถ่องแท้ ประกอบกับประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้านช่วยเหลือบูหรี แนวทางขับเคลื่อน สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูงคือกุญแจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืน และผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในโรงเรียนมีส่วนผลักดันให้โครงการสำเร็จลุล่วง ⁽⁸⁾ รวมถึงมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ผ่านการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อน รวมทั้งครูมีทักษะเพียงพอต่อการดำเนินงานเนื่องจากมีต้นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนโรงเรียนสีขาว อีกทั้งมีครูจิตอาสาทำด้วยหัวใจความเป็นครู สอดคล้องกับ วิเชียร ชูติมาสกุล ⁽⁹⁾ ที่พบว่า ความสำเร็จของโครงการ เกิดจาก ครูมีความพร้อมในการดำเนินโครงการ การร่วมแรงร่วมใจทำงานของครูในโรงเรียน ทำงานเป็นทีมจะช่วยให้เกิดความสำเร็จในงานซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ส่งเสริมและพัฒนากันอยู่เสมอเพื่อให้สมาชิกมีศักยภาพและมีความพร้อมในการทำงานเป็นทีม

1.2) ด้านงบประมาณขับเคลื่อนโครงการ แต่ละโรงเรียนได้รับจากการจัดทำแผนงาน/โครงการ ภายในโรงเรียนที่มีต่อเนื่องเป็นหลัก นอกจากนี้บางแห่งยังมีการขอรับสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นหลากหลายแหล่งทุน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (งบ สปสช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่โรงเรียนตั้งอยู่ มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาไม่สูบบุหรี สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดเพชรบูรณ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และการสนับสนุนงบประมาณจากคณะครูที่ร่วมบริจาคสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน สอดคล้องกับ สมภาพ ลิ้มยรัตน์⁽¹⁰⁾ กล่าวว่า ความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ยังรวมถึงมีการเตรียมการวางแผน ด้านงบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์ที่เพียงพอ สำหรับการดำเนินโครงการ จึงจะประสบความสำเร็จ

1.3) ด้านความพร้อมการจัดการ พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายและประกาศเป็นโรงเรียนปลอดบูหรี ทีมงานมีการปรึกษาผู้บริหารโรงเรียน มีแนวทางการอภิบาลระบบโดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มครูที่มีความเป็นพี่เป็นน้องและการ MOU ภายในโรงเรียน รวมทั้งยังมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะครู โดยมุ่งเน้นบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่หลักตามเดิมอยู่แล้วให้รับผิดชอบในมาตรการที่

เกี่ยวข้อง การบูรณาการเข้ากับระบบการดูแลนักเรียน โดยบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่หลักตามเดิมอยู่แล้ว ให้รับผิดชอบในมาตรการที่เกี่ยวข้อง และ-ความร่วมมือของแกนนำนักเรียนซึ่งอาศัยความคุ้นเคยระหว่างครูกับนักเรียน⁽¹¹⁾

2) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process evaluation) จากที่พบว่า โรงเรียนมีกลไกการขับเคลื่อนโดยมุ่งเน้นการสื่อสาร ดำเนินการโดยผ่านเวทีประชุมของโรงเรียน ได้แก่ การประชุมบุคลากรในโรงเรียน การประชุมนักเรียน การประชุมผู้ปกครอง ประชาสัมพันธ์หน้าเสาธงก่อนเข้าเรียน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ อนงค์ วรรณสอน⁽¹²⁾ ที่ได้วิจัยถอดบทเรียน เรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ต้นแบบจังหวัดพะเยา เก็บข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่ม พบว่า การดำเนินงานในกระบวนการขับเคลื่อนตาม 7 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ต้นแบบ โดยเฉพาะมาตรการที่ 1 การกำหนดนโยบาย “โรงเรียนปลอดบุหรี่” เกิดจากโรงเรียนมีนโยบายที่ชัดเจน มีลายลักษณ์อักษร ต้องมีการถ่ายทอดสร้างความเข้าใจหลากหลายช่องทาง รวมถึงครูต้องเป็นแบบอย่างของการไม่สูบบุหรี่ในโรงเรียน มีการจัดประชุมสม่ำเสมอ ประเด็นสำคัญคือ คณะกรรมการ/คณะทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำอย่างต่อเนื่อง นำข้อมูลมาวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มเพื่อวางแผนดำเนินการแก้ไข นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารผ่านทาง Social Media สื่อสารอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ขับเคลื่อนโดยแกนนำนักเรียนเป็นหลัก ประกอบกับกระบวนการขับเคลื่อนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ดำเนินการร่วมกับแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และ-สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) วิธีการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วม⁽¹³⁾ ดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ การรณรงค์ เชิญชวนประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจัดและให้ความสำคัญกับการสอดแทรกองค์ความรู้ในหลักสูตรการเรียนการสอน มีการสื่อสารสร้างการรับรู้เวรเฝ้าระวัง ปรับสิ่งแวดล้อมให้โล่ง ช่วยป้องกันแหล่งเสี่ยง สถานที่มีว่สมมีเครือข่ายภายนอก การค้นหาข้อมูลมีข้อมูลและจัดการข้อมูลเป็นความลับ⁽¹⁴⁻¹⁵⁾ และใช้ข้อมูลนี้ประสานกับเครือข่าย ด้านการเฝ้าระวังแบบมีส่วนร่วม (ครู นักเรียน อื่นๆ) ครูและนักเรียนแกนนำช่วยกันวางแผน จัดเวร ร่วมตรวจ ค้นหาสารเสพติด และครูจะเป็นผู้ประสานกับเครือข่ายภายนอกเอง ตรวจภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3) ด้านผลผลิตและผลลัพธ์ (Outputs and Outcomes) ตามที่พบว่า ภาพลักษณ์ของโรงเรียนสามารถสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้ปกครองได้เพิ่มมากขึ้น ครูเป็นแบบอย่างโดยปรับปรุงพฤติกรรมส่วนบุคคล ไม่สูบบุหรี่ในโรงเรียน นักเรียนแกนนำมีศักยภาพ มีภาวะผู้นำมากขึ้น กล้าแสดงออก มีกระบวนการตัดสินใจได้ดี กล้าแสดงความคิดเห็น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดและโทษพิษภัยของบุหรี่/สุรา ที่สามารถถ่ายทอดให้เพื่อนนักเรียนทั่วไปได้ ทำงานเป็นทีมเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทำให้การประสานงานสะดวกขึ้น⁽¹⁵⁾ ประกอบกับพบว่า ความตระหนักและพฤติกรรมของนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน มีการปรับพฤติกรรมลดการสูบบุหรี่และดื่มสุรา มีทัศนคติด้านการรับรู้คุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น มีการใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์มากขึ้น รวมทั้งในชุมชนมีร้านค้าปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ควบคุมบุหรี่ สุรา เพิ่มขึ้น⁽¹⁶⁾ มีบ้านตัวอย่างด้านปลอดบุหรี่ ในบางอำเภอยังสามารถประกาศเป็นนโยบายระดับอำเภอได้ด้วย คือ อำเภอวังโป่ง

2. บทเรียนและองค์ความรู้ที่ได้จากการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่

ผลสำเร็จการขับเคลื่อนโรงเรียนปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเชิงระบบเกิดจากกลไกสนับสนุนที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ปัจจัยนำเข้า ที่ต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้าน ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ศักยภาพทีมแกนนำ งบประมาณที่สามารถนำไปใช้ได้คล่องตัว เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการที่กำหนดให้มีกระบวนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อพัฒนา

2.2 กระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนปลอดภัยและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดจากมีแผนงานกระบวนการบริหารจัดการและการสื่อสารระหว่างกันในที่ทีมงานที่ดี กลุ่มแกนนำนักเรียนมีความมั่นใจในความปลอดภัยเมื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับทีมคณะครูขับเคลื่อน รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายและอภิบาลระบบด้านความสัมพันธ์ได้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2.3 ผลสำเร็จในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะการเชิญชวนให้นักเรียนมีพฤติกรรมลดการสูบบุหรี่ลงได้ เกิดจากคณะครูมีความจริงจังกับการสร้างความเข้าใจมาตรการที่กำหนดมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนให้ความร่วมมือดำเนินงานตามบทบาทที่ควรจะเป็น ผู้ปกครองเปิดใจยอมรับในแนวทางมาตรการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าการที่แกนนำนักเรียนกล้าแสดงออก และมีจำนวนแกนนำเพิ่มขึ้น เกิดจากมีการจัดกิจกรรมพบปะ ประชุมกลุ่มแกนนำนักเรียนร่วมกับครูผู้รับผิดชอบแบบมุ่งเน้นความเป็นกันเอง และมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สร้างความตระหนักรู้อย่างจริงจังให้กับชุมชนเกี่ยวกับความร่วมมือในการป้องกัน รวมทั้งควรมีกระบวนการที่สามารถสร้างความร่วมมือในกลุ่มร้านค้าจำหน่ายบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีการผลักดันให้สถานศึกษาทุกสังกัด อาทิ การศึกษาพิเศษ โรงเรียนปริยัติธรรม โรงเรียนเอกชน การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น เข้าร่วมดำเนินมาตรการโรงเรียนปลอดภัยและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลักดันให้สถานศึกษา

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรพิจารณาการจัดทำสื่อเสริมสร้างความรอบรู้อย่างหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการตามกลุ่มวัย โดยเฉพาะสื่อสำหรับเยาวชนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

4) ควรมีงบประมาณสนับสนุนเพิ่มขึ้นให้เพียงพอต่อการขับเคลื่อนภายในโรงเรียนต่อการขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมในแต่ละปี การจัดกิจกรรมสำคัญให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ประกอบกับควรมีกระบวนการที่หลากหลายในการพัฒนาความรู้ให้แก่ทีมหลัก (Core Team) ขับเคลื่อนโครงการ อย่างต่อเนื่อง

5) ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนผ่านสื่อสาธารณะด้วย เพื่อให้เครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบข้อมูล จัดทำสื่อแบบ Digital เพื่อสร้างช่องทางที่หลากหลายในการ Update ความรู้ด้วยตนเอง

6) ควรมีการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้วยการกำหนดความถี่ตามความเหมาะสมของโรงเรียน ดำเนินการโดยครูและแกนนำนักเรียน ทีมครูและแกนนำควรต้องมีข้อมูลเชิงลึกที่เป็นจริงของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง แต่ทั้งนี้ต้องปกปิดเป็นความลับด้วย เพื่อมาจัดการวางแผน พัฒนา

แนวทางแก้ไข โดยเปิดโอกาสให้คนที่ติดยา มีพื้นที่ในการเปิดเผย พูดคุย ให้เวทีกับเด็กที่เสพติดได้เข้ากลุ่ม เพื่อให้เพื่อนๆ ในกลุ่มหรือแกนนำได้ช่วยกัน ดูแล และได้มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขโดยมีคุณครูคอยเป็นพี่เลี้ยงอยู่ห่างๆ แก้ไขก่อน ถ้าเกินกว่าขอบเขตที่นักเรียนสามารถทำได้ จึงปรึกษาคณะครูเพื่อหาแนวทางที่เพิ่มขึ้นในระดับต่อไป

7) ควรสร้างความตระหนักรู้อย่างจริงจังให้กับชุมชนภายนอกโรงเรียน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ความร่วมมือในการขับเคลื่อนด้านป้องกัน แก้ไขปัญหาปัจจัยเสี่ยง โดยเฉพาะ บุหรี่ สุรา ยาเสพติด

8) ควรมีการขยายการอบรมในกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าในชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจข้อกฎหมาย พ.ร.บ.และเกิดความตระหนักในการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รวมทั้งควรมีกระบวนการที่สามารถสร้างความร่วมมือในกลุ่มร้านค้าจำหน่ายบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยสืบเนื่อง

1) ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโรงเรียนปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ ในโรงเรียนสังกัด สพป. การศึกษาพิเศษ โรงเรียนปริยัติธรรม โรงเรียนเอกชนในพื้นที่

2) ควรขยายขอบเขตการวิจัยประเมินผลสำเร็จสถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีชั้นเรียนขยายโอกาส ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

3) ควรทำการวิจัยปัจจัยทำนายที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่

เอกสารอ้างอิง

1. National Statistical Office. Survey on Smoking and Drinking Behavior of the Thai Population 2021. Bangkok: National Statistical Office; 2021. (in Thai)
2. Jiraprom J, Pornnapa H, Rungrat S. Factors related to smoking initiation among male students in lower secondary schools, Pathum Thani. Journal of Nursing Science Chulalongkorn University 2014; 27:99-109. (in Thai)
3. Dushyant SG, Manju ST, Ved PP. Alcohol intake and cigarette smoking: Impact of two major lifestyle factors on male fertility. Indian Journal of Pathology and Microbiology 2010; 53:35-40.
4. Suramed Hashim, Ratana Lertsuwanasiri, Ramida Srirao. Factors influencing alcohol consumption among upper secondary school students in Pathum Thani Province. Thai Journal of Science and Technology 2017; 6:1-10. (in Thai)
5. Pannee Panthewan. Ecological Models and Health Behavior Change. Army Nursing Journal. 2017;18: 7-15. (in Thai)
6. National Statistical Office. Survey on Smoking and Drinking Behavior of the Thai Population 2017. Bangkok: National Statistical Office; 2018. (in Thai)

7. Rasmi Srinont et al. Research on the Transcription of Lessons from the Smoke-Free School Project of the Joint Management Unit (NODE), Wellness Learning Center, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; 2564. (in Thai)
8. Kannika Redmond. Indicators of 21st Century Leadership Skills for Basic Education School Administrators [dissertation]. Nakhon Pathom: Mahamakut Buddhist University; 2016. (in Thai)
9. Wichian Chutimasakul. Evaluation Report on the Drug Free and Illicit White School Project 2019. Source: <http://www.purcbkk.ac.th/doc/> [14 March 2023] (in Thai).
10. Samaporn Refugerat. Evaluation of the White School Project, Drug-Free and Illicit Mueang UthaiThani Kindergarten Journal of Juristic Person Management and Local Innovation Year 6, Issue 2 (March–April 2020); 2023. (in Thai)
11. Passakorn Chokkajitsamphan. Evaluation of the White School Project: Drug and Vice-Free Educational Institution at Suankularb Wittayalai Rangsit School, Khlong Luang District, Pathum Thani Province, Academic Year 2017 [Internet]. Pathum Thani: Suankularb Wittayalai Rangsit School; 2017 [cited 2019 Mar 14]. Available from: http://www.skr.ac.th/main/2017/12/10/white_school/ (in Thai)
12. Anong Wanson. Lesson Transcription: Success Factors for the Implementation of Model Smoke-Free Schools in Phayao Province. Academic Journal of the Office of Disease Control and Prevention 9, Nakhon Ratchasima Province. 2022 ; 28 : 33–42. (in Thai)
13. Ministry of Education. Operational Manual for White School Project: Drug and Vice-Free Educational Institution, Revised Edition B.E. 2559 [Internet]. Bangkok: OTEP; 2017 [cited 2019 Mar 14]. Available from: <http://www.purcbkk.ac.th/doc/>. (in Thai)
14. Chakkrapan Phetphum, et al. Development of Surveillance Measures and Restriction of Youth Access to Tobacco Products in 4 Regions of Thailand; 2019. (in Thai)
15. Chakkrapan Phetphum. Action Research for Solving Public Health Problems in Communities. 1st ed. Phitsanulok: Naresuan University Publishing; 2020. (in Thai)
16. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman; 1997.